

บัตรความรู้ที่ 1 เรื่อง ความสำคัญของวิธีการทางประวัติศาสตร์

การศึกษาประวัติศาสตร์ มีปัญหาที่สำคัญอยู่ประการหนึ่ง คือ อดีตที่มีการฟื้นหรือจำลองขึ้นมาใหม่นั้น มีความถูกต้องสมบูรณ์และเชื่อถือได้เพียงใด รวมทั้งหลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษร และไม่เป็นลายลักษณ์อักษร ที่นำมาใช้เป็นข้อมูลนั้น มีความสมบูรณ์มากน้อยเพียงใด เพราะเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์มีอยู่มากมายเกินกว่าที่จะศึกษาหรือจดจำได้หมด แต่หลักฐานที่ใช้เป็นข้อมูลอาจมีเพียงบางส่วน

ประวัติศาสตร์ คือ ความทรงจำที่เกี่ยวกับประสบการณ์ของมนุษย์ที่เกิดขึ้นในอดีต โดยทั่วไปไม่มีความรู้สึกและความต้องการอย่างหนึ่งที่เหมือนกัน คือความอยากรู้อดีตของตนเองว่าเป็นอย่างไร ทั้งนี้จะได้รู้จักตนเองและพัฒนาการ

ดังนั้นวิธีการทางประวัติศาสตร์จึงมีความสำคัญ เพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับผู้ศึกษาประวัติศาสตร์หรือผู้ที่เรียนรู้ประวัติศาสตร์ จะได้นำไปใช้ด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง ไม่ลำเอียง และเกิดความน่าเชื่อถือได้มากที่สุด

ในการสืบค้น ค้นคว้าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ มีอยู่หลายวิธี เช่น จากหลักฐานทางวัตถุ ที่ขุดค้นพบ หลักฐานที่เป็นการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร หลักฐานจากคำบอกเล่า ซึ่งการรวบรวมเรื่องราวต่าง ๆ ทางประวัติศาสตร์เหล่านี้ เรียกว่า วิธีการทางประวัติศาสตร์

วิธีการทางประวัติศาสตร์ คือ การรวบรวม พิจารณาไตร่ตรอง วิเคราะห์และตีความ จากหลักฐานแล้วนำมาเปรียบเทียบอย่างเป็นระบบ เพื่ออธิบายเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในอดีต หรือเหตุการณ์ในอดีตนั้นได้เกิดและคลี่คลายอย่างไร ซึ่งเป็นความมุ่งหมายที่สำคัญของการศึกษาประวัติศาสตร์¹

ตราบใดที่มนุษย์ยังมีจิตใจ มีความรู้สึกนึกคิด มีความหวัง ความต้องการและมีการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ประวัติศาสตร์จะยังมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์อยู่ตราบนั้น เพราะประวัติศาสตร์เปรียบเสมือนชุมประสบการณ์แห่งวิทยาการความรู้²

ประโยชน์ของการเรียนประวัติศาสตร์

1. ก่อให้เกิดความรักความภาคภูมิใจในชาติบ้านเมืองของตน คือ ทำให้เรารู้ถึงความเสียสละของบรรพบุรุษที่ได้สร้างบ้านเมืองมา รักชาติบ้านเมืองไว้ด้วยชีวิต สร้างสมวัฒนธรรมอันดีงามมาสู่รุ่นลูกหลานจึงก่อให้เกิดความภูมิใจ รักหวงแหนมรดกที่บรรพบุรุษทิ้งไว้ ต้องการที่จะอนุรักษ์และสืบสานสิ่งที่ดีงามไปยังคนรุ่นลูกหลานของเราสืบต่อไป

2. ทำให้เข้าใจทัศนคติของผู้อื่น การศึกษาประวัติศาสตร์ช่วยให้เราเข้าใจความคิด ความรู้สึกของคนในสังคม และในเวลาต่าง ๆ กัน

3. ทำให้ได้บทเรียนจากประวัติศาสตร์ เหตุการณ์หรือพฤติกรรมของมนุษย์ ในอดีตย่อมมีทั้งด้านดีและด้านร้าย พฤติกรรมใดที่นำความเสียหายมาสู่สังคมส่วนรวมในอดีต ซึ่งอาจส่งผลร้ายมาสู่ปัจจุบันและเชื่อมโยงไปถึงอนาคตด้วย

¹ สุจิตต์ วงษ์เทศ, รายวิชา ส 021 หลักฐานประวัติศาสตร์ในประเทศไทย. (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2530), หน้า 1.

² เฉลิม มลิลิต นิตเชตต์ปรีชา, เทคนิควิธีการสอนประวัติศาสตร์. (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2559), หน้า 9.

4. ทำให้เราเข้าใจในปัจจุบันชัดเจนขึ้น การเรียนรู้ว่าชาติหรือประเทศของเรานั้น มีที่มาจากไหน มีพัฒนาการมาอย่างไร มีวัฒนธรรมดั้งเดิมเป็นอย่างไรและเปลี่ยนแปลงไปเพราะอะไร ซึ่งจะทำให้เรารู้จักตัวเองและเข้าใจสังคมปัจจุบันได้ดียิ่งขึ้น

5. ทำให้ได้ฝึกทักษะที่จำเป็น การฝึกทักษะที่เป็นประโยชน์ซึ่งนำมาใช้ในการเรียนวิชาอื่น และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ อาทิเช่น ทักษะการค้นคว้าข้อมูล ทักษะการแสดงความคิดเห็น และทักษะการเขียนรายงานการค้นคว้าด้วยตนเอง

การเรียนรู้ประวัติศาสตร์เท่ากับเป็นความพยายามที่จะทำความเข้าใจความจริง เพื่อเข้าถึงปรัชญาของชีวิต เพราะการศึกษาประวัติศาสตร์ คือการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมชีวิตมนุษย์ ศึกษาเกี่ยวกับความเป็นจริงตามธรรมชาติของโลก และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับความจริง ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุถึงแก่นแท้แห่งปรัชญาประวัติศาสตร์ (Historical Philosophy) ซึ่งก็คือความพยายามที่จะใช้สติปัญญา (wisdom) ทำความเข้าใจ (an attempt to comprehend) ในความจริงของประวัติศาสตร์เพื่อให้พบความจริงอันสูงสุดและไม่เปลี่ยนแปลง³

สรุปได้ว่า ประโยชน์จากการเรียนประวัติศาสตร์นั้นเพื่อความภูมิใจ และกระตุ้นความรู้สึกนิยมในชาติหรือเผ่าพันธุ์ ตลอดจนตระหนักถึงคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมที่บรรพบุรุษสั่งสมไว้ ประวัติศาสตร์ช่วยให้เกิดการเรียนรู้จากอดีตเพื่อเป็นบทเรียนสำหรับปัจจุบัน องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาประวัติศาสตร์จะทำให้เข้าใจถึงปัญหา สาเหตุของปัญหาและผลกระทบจากปัญหา การศึกษาประวัติศาสตร์ก่อให้เกิดองค์ความรู้ที่หลากหลาย ซึ่งสามารถนำความรู้เหล่านั้นไปกำหนดยุทธศาสตร์ในการดำเนินนโยบายให้เป็นประโยชน์ ต่อทั้งปัจจุบันและอนาคต วิธีการทางประวัติศาสตร์ทำให้ผู้ศึกษาสั่งสมประสบการณ์และทักษะในการวิเคราะห์ ไต่สวนและแก้ปัญหา ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการศึกษาศาสตร์แขนงอื่น ๆ คุณสมบัตินี้ นับเป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาคุณภาพประชากรในสังคมที่เจริญก้าวหน้าและมีพัฒนาการสูง

สื่อเสริม เพิ่มความรู้

☞ สืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับประโยชน์จากการเรียนประวัติศาสตร์ ได้ที่ <https://1th.me/BkCPe>

☞ สืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมไทย ได้ที่ <https://1th.me/PrVwT>

³ เฉลิม มลิลานิติเชตต์ปรีชา, เทคนิควิธีการสอนประวัติศาสตร์. (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2559), หน้า 10